

Haavoittuva yhteiskunta, kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat nuoret

Mielenterveyspalveluiden jonojen kasvu hidastaa mielen-terveysongelmien kanssa kamppailevien nuorten hoitoon pääsyä. Työelämän murroksen ja vähäisen työkokemuksensa vuoksi, nuoret ovat usein heikossa asemassa työmarkkinoilla. Mikäli kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevista on saatavilla niukasti tietoa, on hankala hahmottaa kokonaiskuva siitä, miten yhteiskunnalliset muutokset koskettavat heitä, saati heidän hyvinvointiaan tai ylipäänsä keitä nämä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat nuoret ovat?

Tutkimuksen taustaa

Tässä tutkimuksessa tuotettiin tietoa, *miten kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia nuoria on tavoitettu toisen ja kolmannen sektoreiden monitoimijaisella yhteistyöllä ja mitä toisen ja kolmannen sektoreiden monitoimijainen yhteistyö on antanut kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleville nuorille*. Tutkimus toteutettiin hallituksen kärkihanke Mindsetin kontekstissa. Hanke toimi osana Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos-palvelua. Hankkeen tavoitteena oli rakentaa yhteistoimintamalli koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten työkyvyn sekä osallistumisen vahvistamiseksi ja täydentää palvelujärjestelmän aukkokohtia panostamalla mielen-terveyden haasteista kärsiviin ja palvelujärjestelmän ulkopuolelle ajautuneisiin nuoriin.

Määrällinen tutkimusaineisto koostuu hallituksen Mindsetin aikana tavoitettujen nuorten seuranta-tiedoista ja hyvinvointia mittaavasta Tulostähti-datasta. Laadullinen aineisto koostuu kahdeksasta teemahaastattelusta. Haastatteluihin osallistui kahdeksan 18–29-vuotiaasta nuorta kolmelta eri paikkakunnalta.

Mediassa ja aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa on tuotu esiin huoli kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevista nuorista. Tätä joukkoa on vaikea tavoittaa niin viranomaisen kuin tutkijoiden. Osittain tästä syystä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevista nuorista on tarjolla toistaiseksi vähän tietoa. Samaan aikaan on menossa joukko suuria muutoksia, jotka vaikuttavat lähes kaikkien Suomessa asuvien nuorten elämään: ammatillisen koulutuksen reformi ja uusi lukio -uudistushanke. Tämä ilmenee väitöskirjatutkija *Atte Rimppin* tuoreesta vielä julkaisemattomasta tutkimuksesta, joka paneutuu kaikkein haavoittuvimpien nuorten asemaan yhteiskunnassa.

Tutkimuksen perusjoukko käsittää kaikki Mindset-hankkeen aikana tavoitetut nuoret. Otanta koostuu nuorista, joille tehtiin kaksi hyvinvointia mittaavaa Tulostähti-arvioita hankkeen aikana.

Valtaosa Mindset-hankkeen aikana tavoitetuista nuorista ohjattiin hankkeeseen nuoren tuntevan toimijan toimesta. Toimija saattoi olla viranomainen, läheinen tai kolmannen sektorin työntekijä. Alle kymmenen prosenttia nuorista otti itse yhteyttä hankkeen valmentajiin.

Suurimmalla osalla nuorista hyvinvointi parani

Alustavien tulosten perusteella 75 prosentilla hankkeeseen osallistuneista nuorista hyvinvointi parani. Vajaalla 20 prosentilla hyvinvointi ei muuttunut hankkeen aikana ja noin kuudella prosentilla hyvinvointi laski.

Tilastollisesti hyvinvoinnin nousua selittivät muutokset luottamuksessa ja toivossa sekä identiteetissä ja itseluottamuksessa.

Nuoren iän noustessa todennäköisyys hyvinvoinnin nousemiseen laski 30 prosentilla.

Haastatteluiden perusteella muutoksia nuorten hyvinvoinnissa selittivät *nuorilähtöisyys*, *matalakynnys* ja *verkostotyö*. Edellä mainitut ovat nuorten haastatteluiden pohjalta muodostettuja käsitteitä, joita käytetään kuvaamaan Mindset-hankkeessa käytettyjä työ- ja toimintatapoja. *Nuorilähtöisyydellä* vastattiin nuorten ongelmiin, koska sen avulla saatiin luotua luottamussuhde nuoreen inhimillisen kohtaamisen avulla, jolloin hän kertoo ongelmistaan avoimemmin ja nuoren tarvitsema tuki voidaan kohdistaa tarkemmin ja yksilöllistetymin. Mindset-hankkeen toimintaympäristöä kuvattiin haastatteluiden nuorten näkökulmasta käsitteellä *matalakynnys*. *Matalakynnyksen* voidaan katsoa mahdollistavan nuorilähtöisyyden nuorten kertoman perusteella. Käsitteenä *matalakynnys* kuvaa sitä, miten hankkeen säännöt ja käytännöt on järjestetty. Nuoret kokivat käytännöt välittävinä ja säännöt sellaisina, jotka oli tehty heitä varten. *Verkostotyöllä* tarkoitetaan tässä tutkimuksessa usean eri nuoren kanssa toimivan viranomaisen, hoitohenkilökunnan ja valmentajien tekemää yhteistyötä nuoren hyväksi.

Yksilötason muutokset heijastuvat laajasti

Tutkimustulosten perusteella voidaan olettaa yksilötasolla tapahtuva hyvinvoinnin muutos heijastuvan lähiyhteisöihin, palvelujärjestelmään ja lopulta koko yhteiskuntaan. Hoitotahon ja valmennuksen yhdistäminen tuki niitä, jotka ovat palveluiden ulkopuolella tai jotka ovat kiinnittyneet palveluihin huonosti. Valmennuksessa pystyttiin nuorten kertoman mukaan saavuttamaan hoitotaholla saavutettuja tavoitteita. Tämä on oleellista, sillä kohderyhmän nuorilla oli hankaluuksia itsenäisesti sitoutua hoitotaholla tehtyihin suunnitelmiin. Heillä on todella paljon tahtoa ja motivaatiota saada muutosta aikaan elämässään, joka pystyttiin viemään käytäntöön nuorilähtöisen valmennuksen avulla.

Järjestämällä nuoria koskeva palvelu nuorilähtöiseksi, pystytään ylläpitämään nuoren korkeaa motivaatiota elämässä eteenpäin pääsemiseksi.

Yhteiskunnallisella tasolla Mindset-hanke vastasi tarpeeseen ja huoleen palveluiden ulkopuolella olevista nuorista. Näiden nuorten tavoittamisella voidaan katsoa välillisesti olevan taloudellisia merkityksiä niissä kaupungeissa, joissa hanke oli. Taloudelliset vaikutukset ovat esimerkiksi tulonsiirtoja ja verokertymiä, kun nuori on päässyt töihin tai koulutukseen. Nuorten tavoittamisella voidaan katsoa olevan palvelujärjestelmää tehostavia vaikutuksia, koska nuorten saamassa valmennuksessa verkostojen kanssa tehtävä työ oli olennaisessa osassa. Nuoret sitoutuivat tapaamisiin paremmin, kun saivat valmentajansa niihin tarvittaessa mukaan.

LISÄTIETOJA

Atte Rimppi, KM

Valmentaja, Vamos Espoo
Helsingin Diakonissalaitos
p. 050 372 2570
atte.rimppi@hdl.fi

